

BÜYÜDÜKÇE

Julio Cortazar'ın harika öykülerinin arasında birisi vardır ki benim için diğerlerinden bir adım öne çıkar; adı "Büyüdükçe"dir. Orijinal ismi "Las Babas del diablo" yani "Şeytanın salyaları" olan öykü Türkçeye çevrilirken "Büyüdükçe" adını almıştır. Bu ismi almasında Michelangelo Antonioni'nin 1967 yılında Cannes Film Festivalinde en iyi film ödülünü alan "Blow up" filminin etkisi büyüktür. Zira bu film Cortazar'ın üstte bahsettiğim kısa öyküsünden uyarlanmıştır.

Öyküde ve filmde Pazar günü aylaklığı yapan bir adam, gittiği parkta konuşmakta olan bir çiftin fotoğrafını çeker. Filmde eve gidip filmi karta bastığı zaman adamla kadının hemen arkasında, yerde bir karaltı görür. Fotoğraf karesini büyülterek yeniden basar, sonra yeniden büyülterek. Kare büyüdükçe arka planda gözüne takılan karaltının bir ceset olduğunu dehşet içinde fark eder.

Öyküde ise, adam çektiği fotoğrafı bastıktan sonra, şahit olduğu zamana tuhaf bir şekilde tekrar şahit olmak için kareyi büyülterek basar ve çalışma masasının karşısına asar. Yaptığı çeviriden her sıkılıp gözlerini fotoğrafa çevirdiğinde yeni bir detay fark eder. Düşmüş bir yaprağın açısı, onun yarattığı gölge, arka taraftaki bir bulutun biçimi. Keyfi yerindedir... Birden neden bu anı karşısına astığını düşünürken yakalar kendini ve fotoğrafla hapsedtiği kareyi canlandırır zihninde. Canlandırdıkça da karenin içinde tuzağa düşürülmeye çalışan genç adamın çaresizliğini dehşet içinde fark eder.

Cortazar'ın hikâyede kullandığı dil de okurun alıştığı dilden farklıdır. Çünkü kahraman hem olaya şahit olan – anlatan- üçüncü tekil şahıstır hem de olayın içine giren birinci tekil şahıstır. Ve bu dil o ana şahit olma algısı içinde ustalıkla bir oyundur.

Film ve öykü, insanın içindeki karanlık bir anı sürekli olarak büyülterek bakışlarını başka hiçbir yere kayıramayacağı şekilde alanı kaplar. Büyüdükçe içinizdeki sıkıntı da büyür, yüzleşmekten olabildiğince kaçındığınız an gelip çatmıştır artık.

18 sayfalık bir öyküden 110 dakikalık bir filme büyüyen bir an, daha sonra tek bir kareye dönüşerek daha da büyür mü diye düşünmüşümdür hep.

Murat Pulat kurgu olarak sunulan anlar silsilesinden birini, hikâye'deki Michel'in yaptığı gibi en saf halini alıp, anlar silsilesini tek bir anla büyülterek merak ettiğim bu soruma cevap veriyor; Evet!

Üstelik binlerce görüntü silsilesinden oluşan hayatın-filmin öyle bir karesini büyültüyor ki, orada Antonioni'nin veya Cortazar'ın bize sunduğu gibi ya cinayeti görüyorsunuz, ya da kurulan büyük bir kumpas karşısındaki çaresizliğin dehşetini. Üstelik istemsizce birinci ve üçüncü tekil şahıs arasında gidip gelerek...

Turgut Yüksel